

הַלְכָתָא לְמַשִּׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

תוכן

- א. שער ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום.....1
- ב. הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר ... יחזור וישחוט מבעי ליה ... במתנות שבהיכל.....2
- ג. מלמד שכולן כפרה כפרה בפני עצמן ... נתן מקצת מתנות שבפנים... גמר את המתנות שבפנים ... נתן מקצת מתנות שבהיכל ... גמר מתנות שבהיכל ... נתן מקצת מתנות שבמזבח ונשפך הדם ... ויתחיל בתחילה ... גמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם.....2
- ד. נתן מקצת מתנות שבפנים ... גמר מתנות שבהיכל ... מקצת מתנות כבהונות ונשפך יביא לוג אחר ויתחיל בתחילה במתנות ... גמר מתנות ... מתנות הראש לא מעכבות.....3
- ה. אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו לגבי בהונות הרי זה עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להכשירו.....4
- ו. נזיר ממורט ... אין צריך העברת תער.....4
- ז. אין לו בוהן יד ובוהן רגל אין לו טהרה עולמית.....5
- ח. ולקח מדם האשם יכול בכלי ... אף לקיחה בעצמו של כהן יכול אף למזבח כן ... אף אשם טעון כלי נמצאת אתה אומר אשם מצורע שני כהנים מקבלים את דמו, ... זה שקבל בכלי בא לו אצל מזבח וזה שקיבל ביד בא לו אצל מצורע.....5
- ט. אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית הדשן אלא האחרון הואיל וגמר בו כפרה.....5

דף סא.

א. שער ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום

שער יום הכפורים ששחטו הכהן הגדול¹ קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום, אף על פי שהשחיטה בעזרה² ועבודת חות נתבאר לעיל דף ס. שאינו מעכב הרי דמו נכנס לפנים וצורך פנים כפנים דמי כמו שנתבאר שם.

¹ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה ב
² עיין הר המוריה שהקשה דלכאורה א"צ לזה דבשלמא ברישא בקמרת שחפנה קודם שחיטת הפר דהתם תרווייהו הוי עבודת חוץ דבין חפינה ובין שחיטה הוי בעזרה לכן בעינן טעמא דצורך פנים כפנים דמי. משא"כ הכא דשעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר אף על גב דנימא דמה ששחט שעיר בלא זמנו לא נפסל דהוי עבודת חוץ, מ"מ הא דם הפר ניתן שלא בזמנו ובפנים הסדר מעכב שפיר, וה"ז דומה למאי דאיתא שם מ' א' אלא שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו אילימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מיקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו יעו"ש אלמא אף על גב דאין הסדר של הפר מעכב דהוי עבודת חוץ מ"מ פסול מטעם השעיר שלא נעשה בזמנו וה"נ הרי דם הפר נעשה אחר שחיטת השעיר שלא בזמנו.

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

ו"א³ שאם עשה עבודות הפנים כסדר, אך הקדים עבודות פנים קודם לעבודות אחרות אינו מעכב.

ב. הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר ... יחזור וישחוט מבעי ליה ... במתנות שבהיכל

כבר התבאר לעיל דף ס. הקדים דם השעיר⁴ לדם הפר בקדש הקדשים, אפי' התחיל ליתן מדם הפר ולא גמר עבודתו והתחיל ליתן מדם השעיר אזי נפסל שהרי צריך שיקדים כל מתנות הפר לשחיטת השעיר⁵, כיצד יעשה יזה מדם הפר כמצותו ואחר כך יביא שעיר אחר וישחוט אותו ויזה מדמו בקדש הקדשים כמצותו ויפסל הראשון.

הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות שבהיכל, על הפרוכת י"א שמעכב ויחזור ויזה מדם השעיר פעם שנייה לאחר דם הפר⁶. וי"א⁷ שאינו מעכב ואינו רשאי לחזור ולהזות.

ג. מלמד שכולן כפרה כפרי עצמן ... נתן מקצת מתנות שבפנים ... גמר את המתנות שבפנים ... נתן מקצת מתנות שבהיכל ... גמר מתנות שבהיכל ... נתן מקצת מתנות שבמזבח ונשפך הדם ... ויתחיל בתחילה ... גמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם

כבר התבאר לעיל דף ס: שאם נשפך הדם⁸ עד שלא גמר מתנות שבקדש הקדשים, יביא פר אחר או שעיר אחר וישחוט ויחזור ויזה בתחלה בקדש

³ תו"י בסוגיין וז"ל י"ל דהקדמת עבודת פנים אין לחוש כמו מתנות דפר דעבדינהו קודם הגרלה דלא מעכב הסדר אף על גב דגוף הגרלה מעכב עכ"ל. ועיין בהר המוריה שם

⁴ רמב"ם שם הלכה ד

⁵ הר המוריה שם

⁶ וכתב הלח"מ שם ה"א "ואע"ג שאינם עבודות מבפנים שהרי בהיכל עשויים, כיון שאפשר לחזור ולהזות אף על גב דבדיעבד שפיר דמי לא מקרי בדיעבד כיון דאיכא דם דיכול לחזור ולהזות". ועיין בישועות מלכו שהקשה "לא ידענא מאי קאמר כיון דכבר יצא מה בכך שיחזור ויתן בודאי אינך לאו מצוה הן ואפי' לדעת התוס' [דבעושה מצוה שתי פעמים] דאינו עובר על בל תוסיף מ"מ מצוה ודאי ליכא". וכעין זה הקשה בהר המוריה שם הלכה ד

⁷ שיטת רש"י שאין מעכב עבודות שבהיכל וממילא גם אינו רשאי להזות שהרי דם זה עתה מיועד למתן שבע וארבע על מזבח הזהב.

⁸ רמב"ם שם הלכה ה

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

הַקִּדְשִׁים, וְאִין מְצַרְפִּין הַהוֹאֹת שְׁמִקּוּדָם דְּמִפְרֵי אַחַד אִמְרָה תּוֹרָה וְלֹא מִשְׁנִים וְכֵן בְּשַׁעִיר יִבְיֵא דָם אַחַר וַיִּחְזוֹר וַיִּזְהַר בְּתַחֲלִילָה בְּקִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים.

גַּמַר מִתְנֻנּוֹת⁹ שְׁבִקְדֵשׁ הַקִּדְשִׁים וְהַתְחִיל בְּמִתְנֻנּוֹת שְׁבִהִיכַל וְנִשְׁפַךְ הַדָּם עַד שֶׁלֹּא גַמַר אִ"צ לְהַתְחִיל מִקְדֵּשׁ הַקִּדְשִׁים דְּזֶה כִּבְרַן נְגַמַר, אֲלֵא שְׁחַט פֶּר אַחַר וַיִּתְחִיל מִמִּתְנֻנּוֹת שְׁבִהִיכַל בְּפִרְכָּתָא.

גַּמַר מִתְנֻנּוֹת שְׁבִהִיכַל וְהַתְחִיל לִיתֵן עַל מִזְבַּח הַזֶּהָב וְנִשְׁפַךְ הַדָּם עַד שֶׁלֹּא גַמַר, יִשְׁחַט פֶּר וְשַׁעִיר אַחַר וַיַּעֲרֹב הַדָּם וּמִתְחִיל מִתְחִילַת מִתְנֻנּוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא מִהִיכַל וּמִלְפָּנֵי וּלְפָנֵים שְׁכוּלָן כִּפְרָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּן הֵן. כְּלוּמַר שְׁמִתְנֻנּוֹת כָּל מְקוּם כָּל אַחַד בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ הוּא¹⁰.

אוּלַם אִם נִשְׁפַךְ בְּמִתְנֻנּוֹת מִזְבַּח הַזֶּהָב בֵּין בִּשְׁלַת הַקִּרְנוֹת וּבֵין שֶׁל אֲמֻצָּע הַמִּזְבֵּחַ נִחְשַׁב כְּאַחַד וְצָרִיךְ לְהַתְחִיל מִהַקִּרְנוֹת.

גַּמַר מִתְנֻנּוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאַחַר כֵּךְ נִשְׁפַךְ הַדָּם אִינוֹ צָרִיךְ לְהַבְיֵא דָם אַחַר, שֶׁשְׁפִיכַת הַשִּׁירִים עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן אִינָה מְעַכְבֶּת.

ד. נִתְּן מִקְצַת מִתְנֻנּוֹת שְׁבִפְנֵים ... גַּמַר מִתְנֻנּוֹת שְׁבִהִיכַל ...

מִקְצַת מִתְנֻנּוֹת בְּבִהוֹנוֹת וְנִשְׁפַךְ יִבְיֵא לֹג אַחַר וַיִּתְחִיל

בְּתַחֲלִילָה בְּמִתְנֻנּוֹת ... גַּמַר מִתְנֻנּוֹת ... מִתְנֻנּוֹת הַרֹאשׁ לֹא

מְעַכְבּוֹת

כְּשֶׁמִּבְיֵא הַמְצוּרָע קִרְבָּנוֹתָיו לְמַהֲרָתוֹ לְאַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם וְנִתְּנָן עַל הַמְצוּרָע נוֹטֵל הַבְּהֵן¹¹ מִלּוֹג הַשֶּׁמֶן וַיִּזְעַק לְתוֹךְ כִּפּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ הַשְּׁמֵאֲלִית וְאִם יִצַק לְתוֹךְ כֶּף עֲצֻמוֹ יִצֵּא וְטוֹבֵל אֶצְבְּעוֹ הַיְמָנִית בְּשֶׁמֶן שְׁבִכְפוֹ וּמִזְהָ שֶׁבַע פְּעָמִים כִּנְגַד בֵּית קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים, עַל כָּל הַזְוִיָּה טְבִילַת אֶצְבַּע בְּשֶׁמֶן. וְאִם הַזֶּה וְלֹא בֵּין כִּנְגַד בֵּית קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים כְּשִׁירוֹת.

⁹ רַמְבַּ"ם שֶׁם הַלְכָה ג, ז

¹⁰ וַיִּשׁ בֹּזֵה שְׂאֵלָה, וְהָרִי הַתּוֹרָה אִמְרָה שְׁמִפְרֵי אַחַד יוֹזֵה לְפָנֵי וּלְפָנֵים וּבִהִיכַל וּבְמִזְבַּח הַזֶּהָב וְאִיךְ יוֹזֵה מִשְׁנֵי פְרִים כְּשֶׁנִּמְרָ מְקוּם אַחַד כְּמוֹ שְׁנֵתְבֵאֵר. וְנִרְאָה דְלִזְהָ דְקִדְקָה הַמְשֵׁנָה לֹמַר שְׁכוּלָן כִּפְרָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּן הֵן, כְּלוּמַר דְּכַתִּיב: וּכְפָר אֶת מִקְדֵּשׁ הַקִּדְשׁ, וְזֶה לְפָנֵי וּלְפָנֵים וְדִרְשִׁינָן (סֵא, א): וְכֹלָה מְכַפֵּר אֶת הַקִּדְשׁ זֶה לְפָנֵי וּלְפָנֵים, אֲהַל מוֹעֵד זֶה הִיכַל, מִזְבַּח כְּמִשְׁמְעוֹ, מִלְמַד שְׁכוּלָן כִּפְרָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּן הֵן ע"ש, הָרִי גִילְתָּה תּוֹרָה שְׁמִקּוּם שְׁנִגְמָרָה הַכִּפְרָה אִם אִירַע סִיבָה בְּמִקּוּם אַחַר וְנִצְרַךְ פֶּר מִחֻדָּשׁ לֹא תִחְזוֹר עוֹד פֶּעַם עַל הַקּוּדָם. עֵרוּךְ הַשּׁוּלְחָן הַעֲתִיד שֶׁם סְעִיף יב

¹¹ רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת מַחוּסְרֵי כִפְרָה פֶּרֶק ד הַלְכָה ב

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

ואחר כך יבא אצל המצורע ויתן מן השמן על מקום דם האשם בתנוך און ובהן ידו ובהן רגלו, ואם לא נתן לא כיפר¹², והנותר מן השמן שבכפו יתננו על ראש המתטהר.

יצק מן השמן לכפו¹³ והתחיל להזות ונשפך הלוג, אם עד שלא גמר מתן שבע נשפך הלוג יביא אחר ויתחיל במתן שבע.

גמר מתן שבע ונשפך הלוג יביא אחר ויתחיל לכתחילה בבהונות, התחיל בבהונות ונשפך הלוג קודם שיגמור יביא אחר ויתחיל לכתחילה בבהונות.

גמר הבהונות ואחר כך נשפך הלוג קודם שיתן שאר השמן שבכפו על ראש המטהר, אינו צריך להביא לוג אחר שמתנת הראש אינה מעכבת אם אינה בעין¹⁴. שנאמר והנותר בשמן ומיתר השמן.

דף סא:

ה. אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו לגבי בהונות הרי זה עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להכשירו

המצורע צריך להביא לטהרתו גם קרבן אשם, ונותנים מדם האשם על און המיטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית, ואם שחט את אשם המצורע¹⁵ שלא לשמו או שלא נתן מדמו על גבי בהונות הרי זה עולה למזבח, וטעון נסכים כנסכי אשם מצורע, שאם יקרב בלא נסכים נמצא כמקריב נדבה ואין האשם בא נדבה¹⁶. אולם צריך המצורע אשם אחר להכשירו.

ו. נזיר ממורט ... אין צריך העברת תער

יתבאר בעזחי"ת במסכת נזיר דף מו:

¹² עיין הר המוריה דלא קאי על מתן הראש

¹³ רמב"ם שם פרק ה הלכה ה

¹⁴ ואפשר לומר דכשהם בעין ולא נתן לא כיפר אבל כשנשפכו אינן מעכבות. כס"מ לח"מ

¹⁵ רמב"ם שם פרק ה הלכה ב

¹⁶ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טו הלכה יז

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

ז. אין לו בוהן יד ובוהן רגל אין לו טהרה עולמית

מצורע שאין לו בוהן¹⁷ יד ימנית או בוהן רגל ימנית או שאין לו און ימנית אין לו טהרה עולמית. אבל באיטר יתן על בוהן ימנית של כולם¹⁸.

ח. ולקח מדם האשם יכול בכלי ... אף לקיחה בעצמו של כהן

יכול אף למזבח כן ... אף אשם טעון כלי נמצאת אתה

אומר אשם מצורע שני כהנים מקבלים את דמו, ... זה

שקבל בכלי בא לו אצל מזבח וזה שקיבל ביד בא לו אצל

מצורע

מצורע הבא ליטהר עומד בפתח מזרחית באסקופת שער ניקנור ופניו למערב. והכהן מביא את אשם המצורע עד הפתח¹⁹. ומכניס המצורע שתי ידיו לעזרה וסומך עליו ושוחטין אותו מיד, ומקבלין שני כהנים את דמו, אחד מקבל בכלי וזורקו על גבי המזבח²⁰, ואחד בידו הימנית ומערה לידו השמאלית ומזה באצבעו הימנית, ואם שינה וקבל בשמאל תחילה פסל,

הכהן שקיבל מקצת הדם בכלי מוליכו וזורקו על המזבח תחילה, ואחר כך יבא הכהן שקיבל הדם בכפו אצל המצורע, הכהן מבפנים והמצורע מבחוץ. ומכניס המצורע ראשו ונותן הכהן מן הדם שבכפו על תנוך אזנו הימנית, ואחר כך יכניס ידו הימנית ויתן על בהן ידו, ואחר כך יכניס רגלו הימנית ויתן על בהן רגלו.

ט. אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית חדשן אלא האחרון

הואיל וגמר בו כפרה

¹⁷ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק ה הלכה א

¹⁸ איטר לא נזכר, משום דלא כתיב יד ימינו רק הימנית לכו"ע, ובתפילין כתיב ידכה דביה תלוי, ובגיד הנשה מבעי (חולין צ"ע"ב), משום ויגע בכף ירכו, ועוד דמסתברא דבחד צד בעי להיות, ואם בדידיה יהיה ביד בצד אחד וברגל בצד אחר, ובוהן יד ורגל ותנוך בחד צד מבעי להיות, וע"כ דהימנית דכו"ע תלוי, וברור, והוא הדין בחליצה. אור שמח שם

¹⁹ רמב"ם שם פרק ד הלכה ב

²⁰ כן הוא בתוספתא הובא בר"ש פי"ד דנגעים דזה שמקבל בכלי מקבל תחילה

הַלְכַתָּא לְמִשְׁיחָא בְּדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

פר ושעיר של יום הכפורים נאמר בהם (ויקרא טז פסוק כז – כח) וְאֵת פֶּרֶת הַחֲטָאִת וְאֵת שְׂעִיר הַחֲטָאִת אֲשֶׁר הוּבֵא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ יוֹצֵיא אֶל מַחוּזַי לַמִּחְנֶה וְשָׂרְפוּ בְּאֵשׁ אֶת עֲרֹתָם וְאֵת בְּשָׂרָם וְאֵת פְּרָשָׁם. וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרָיִךְ כֵּן יָבֹוא אֶל הַמִּחְנֶה. הֲרִי הֵם מֵהַנְּשָׂרְפִים בְּבֵית הַדָּשֵׁן חוּץ לְשַׁלּוּשׁ מַחֲנוֹת וּבִשְׁעַת שְׂרִיפְתָן מִטְמֵאִין הֵם בְּגַדֵי הַשּׁוֹרֵף אוֹתָם.

אך אם נתחייב ביותר מפר אחד או שעיר אחד מחמת שנשפך הדם, שנתבאר לעיל שמביא פר או שעיר שני להזיות הפרוכת, ואם נשפך הדם אחריו, מביא פר או שעיר שלישי למזבת, כל אותן הפרים והשעירים שהביא אין בהם דין הנשרפים, ואין מטמאים בגדים ואין נשרפים בבית הדשן ועיין הערה האם מקטירים אימוריהם ומה דין בשרם²¹. מלבד הפר האחרון²² שבו נגמרה הכפרה.

²¹ ועיין במקדש דוד כג נ ד"ה אמרינן. שכתב שיש לחקור מה עושים עם האחרים, ואפשר שתעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, אך נראה דעיבור צורה לא מהני בהו כלל דאינם נפסלים בלינה ואפשר דאינן טעונין שריפה כלל דאינן פסולי המוקדשין וסגי להו בקבורה, אך עוד אפשר דמותרינן לגמרי בהנאה, כיון דליכא עלייהו שום מצוה הוון כעצמות קדשים שפירשו קודם זריקה דאתא זריקה ושרינהו אפילו למיעבד בהו קתא דסכינא ראה שם תוספת דברים בזה. עוד חקר שם אם עורתיהן לכהנים ועוד חקר בהקטרת אימוריהם, אם אימוריהם של כל הפרים והשעירים נקטרים, או של האחרון בלבד ודייק מהרמב"ם שכולם נקטרים.

²² רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה ט